

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001235

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-03-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Семен Марта Олегівна

2. Marta O. Semen

Кваліфікація: 228

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8464-7412

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 228

Назва наукової спеціальності: Педіатрія

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 228

Дата захисту: 10-04-2024

Спеціальність за освітою: 222 Медицина

Місце роботи здобувача: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, буд. 69, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 35.600.100 (ID4941)

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, буд. 69, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, буд. 69, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.47

Тема дисертації:

1. Біопсихосоціальна модель формування синдрому подразненого кишківника у дітей
2. Biopsychosocial model of irritable bowel syndrome in children

Реферат:

1. Синдром подразненого кишківника (СПК) є одним з найбільш розповсюджених розладів цереброінтестинальної взаємодії у дітей, що призводять до зниження якості життя пацієнтів, порушення їх психічного здоров'я, соціального функціонування, тощо. Наслідком цього є часті звернення по медичну допомогу, що створює серйозне навантаження на систему охорони здоров'я. В літературі наведено дані щодо численних ймовірних факторів ризику у виникненні СПК, однак їх взаємозалежність, особливо у дітей, залишається незрозумілою. Зважаючи на значну поширеність СПК серед дитячого населення в Україні, на сьогодні існує необхідність удосконалення існуючих методів діагностики та лікування розладу. Мета дисертаційного дослідження полягала у підвищенні ефективності діагностики та лікування СПК у дітей на ґрунті вивчення клінічного значення біологічних, психоемоційних, психосоціальних факторів у виникненні

та перебігу даного розладу з врахуванням його гетерогенності. Нами було обстежено 54 дитини з СПК віком від 6 до 12 років, 28 хлопчиків (51,9 %) та 26 дівчаток (48,1 %). Середня тривалість розладу на час діагностики становила $2,2 \pm 1,1$ роки. У 24 дітей (44,5 %) виявлено СПК з переважанням закрепів, у 12 (22,2 %) – СПК з домінуванням проносів, а у 18 пацієнтів (33,3%) – СПК з чергуванням закрепів та проносів. Враховувався також тригерний фактор у виникненні розладу, зокрема стрес (стрес-асоційований СПК у 46,3 % пацієнтів), перенесена кишкова інфекція та/або антибактеріальна терапія (постінфекційний СПК у 53,7 % обстежуваних). Групою контролю були 50 пацієнтів травматологічного відділу ЛОДКЛ аналогічного віку (46,7 % хлопчиків та 53,3 % дівчаток, у яких діагностовано неважку травму, що не потребувала оперативного лікування (S50, S52.2, S52.3, S80, S60, S82.0, S82.2)). При проведенні дисертаційної роботи були використані наступні методи: молекулярно-генетичні дослідження, імуноферментний аналіз для визначення концентрації фекального кальпротектину, вимірювання варіабельності ритму серця за допомогою кардіоінтервалографії, визначення рівня особистісної тривожності та соматизації, генеалогічне дослідження (family history) та аналітично-статистичні методи. На першому етапі дослідження проводили вивчення ролі окремих біологічних (поліморфізму val158met гена катехол-О-метилтрансферази (COMT), параметрів варіабельності ритму серця (BPC)), психоемоційних (рівня особистісної тривожності та соматизації) та психосоціальних (перинатальних, психосоматичних розладів немовлят та мікросоціальних) факторів ризику та протекції у виникненні СПК у дітей. На другому етапі дисертаційного дослідження проводили вивчення взаємозв'язків між різнорівневими, тобто біологічними, психоемоційними та психосоціальними факторами ризику та протекції у виникненні СПК. На третьому етапі дисертаційного дослідження було розроблено регресійну модель ймовірності виникнення СПК у дитини з позицій БПС підходу, яка включає 11 найбільш вагомих як соматичних, так і психоемоційних та психосоціальних факторів ризику і протекції. Точність опрацьованої моделі склала 92,3%, специфічність – 94,0%, чутливість – 90,7%. Що важливо, більшість з наведених чинників, окрім функціонального поліморфізму val158met гена COMT, є доступними для визначення вже на первинній ланці надання медичної допомоги. Таким чином, запропонована нами прогностична модель може бути використана для ранньої діагностики СПК, а також для профілактики виникнення розладу у подальшому. Результати дисертаційної роботи впроваджено в практичну діяльність 7-ми дитячих лікувально-профілактичних установ м. Львова та Львівської області. За темою дисертаційної роботи опубліковано 13 наукових праць, з них 8 статей, 7 з яких у журналах, що індексуються в міжнародних науково-метричних базах Scopus та Web of Science.

2. Irritable bowel syndrome (IBS) is one of the most widespread disorders of gut-brain interaction in children, which lead to a decrease in the quality of life of patients, impairment of their mental health, social functioning, etc. This results in frequent requests for medical care, which creates a serious burden on the health care system. Numerous potential risk factors for the development of IBS are reported in the literature, but their interdependence, especially in children, remains unclear. Due to the high prevalence of IBS among children in Ukraine, there is currently a need to improve the existing methods of diagnosis and treatment of the disorder. The aim of the dissertation was to increase the effectiveness of diagnosis and treatment of IBS in children based on the study of clinical significance of biological, psychoemotional, psychosocial factors in the occurrence and course of this disorder, taking into account its heterogeneity. We have examined 54 children with IBS aged 6 to 12, 28 boys (51.9%) and 26 girls (48.1%). The average duration of the disorder at the time of the diagnosis amounted to 2.2 ± 1.1 years. 24 children (44.5%) had constipation-predominant IBS, 12 (22.2%) had diarrhea-predominant IBS, while 18 patients (33.3%) had IBS with alternating constipation and diarrhea. A trigger factor in the occurrence of the disorder was also taken into account, in particular stress (stress-associated IBS in 46.3% of patients), previous intestinal infection and/or antibacterial therapy (post-infectious IBS in 53.7% of subjects). The control group consisted of 50 patients of the traumatology department of the Lviv Regional State Clinical Hospital, who were of similar age (46.7% boys and 53.3% girls, who were diagnosed with a mild injury that did not require surgical treatment (S50, S52.2, S52.3, S80, S60, S82.0, S82.2)). The following methods were used in the dissertation: molecular-genetic research, enzyme immunoassay to determine the concentration of fecal calprotectin, measurement of heart rate variability using cardiointervalography, determination of the level of trait anxiety and

somatization, genealogical research (family history) and analytical-statistical methods. At the first stage of the study, the role of individual biological (val158met polymorphism of the catechol-O-methyltransferase (COMT) gene, parameters of heart rate variability (HRV)), psychoemotional (level of trait anxiety and somatization) and psychosocial (perinatal, psychosomatic disorders of infants and microsocial) risk and protection factors in the occurrence of IBS in children were studied. At the second stage of the dissertation research, the study of interrelationships between different levels, i.e., biological, psychoemotional and psychosocial risk and protection factors in the occurrence of IBS was carried out. At the third stage of the dissertation research, a regression model of the probability of IBS occurrence in a child was developed based on the biopsychosocial approach, which includes the 11 most important somatic, psychoemotional, and psychosocial risk and protection factors. The accuracy of the developed model amounted to 92.3%, specificity – 94.0%, sensitivity – 90.7%. Importantly, most of these factors, with the exception of the functional val158met polymorphism of the COMT gene, are available for determination already at the primary level of medical care. Therefore, the prognostic model proposed by us can be used for the early diagnosis of IBS, as well as for the prevention of the disorder in the future. The results of the dissertation have been implemented in the practical activities of 7 children's medical and preventive institutions in Lviv and Lviv region. 13 scientific works have been published on the topic of the dissertation, including 8 articles, 7 of which are in journals indexed in the international scientific-metric databases Scopus and Web of Science.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Semen M, Lychkovska O, Kaminsky D, Yavorskyi O, Semen KhO, Yelisyeyeva O. Heart Rate Variability and Somatization in Adolescents with Irritable Bowel Syndrome. *Journal of Neurogastroenterology and Motility*. 2023;29(2):208-217. DOI: 10.5056/jnm22019
- Семен МО, Личковська ОЛ. Рівень особистісної тривожності та соматизації у дітей з синдромом подразненого кишечника. *Здоров'я дитини*. 2023;18(1):53-59. DOI: 10.22141/2224-0551.18.1.2023.1559
- Семен МО, Личковська ОЛ, Семен ВД, Малахова АЙ. Ефективність застосування пробіотиків у дітей з синдромом подразненого кишечника: питання оптимальної тривалості лікування. *Український журнал Перинатологія і Педіатрія*. 2022;(3):41-47. DOI: 10.15574/pp.2022.91.41
- Семен МО, Личковська ОЛ. Мікросоціальні (сімейні) фактори ризику та протекції у виникненні синдрому подразненого кишечника в дітей. *Сучасна педіатрія. Україна*. 2023;(2):32-39. DOI: 10.15574/SP.2023.130.32
- Семен МО, Личковська ОЛ, Шиманська ІЄ, Семен ВД, Макух ГВ. Висока частота гомозиготного генотипу 472AA COMT (Val158) гена катехол-О-метилтрансферази (COMT) у дітей із синдромом подразненого кишечника. *Сучасна педіатрія. Україна*. 2022;(6):23-29. DOI: 10.15574/SP.2022.126.23
- Семен МО, Личковська ОЛ, Семен ВД, Єлісеєва ОП. Варіабельність ритму серця та особистісна тривожність у дітей з синдромом подразненого кишківника: чи є зв'язок?. *Запорізький медичний журнал*. 2022;24(5):547-555. DOI: 10.14739/23101210.2022.5.256942
- Семен МО, Личковська ОЛ, Тиркус МЯ, Камінський ДВ, Єлісеєва ОП. Взаємозв'язок поліморфізму val158met гена COMT із тривожністю та варіабельністю ритму серця у дітей з синдромом подразненого кишківника. *Запорізький медичний журнал*. 2023;25(5):439-446. DOI: 10.14739/23101210.2023.5.278878

Наукова (науково-технічна) продукція: дисертаційна робота

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0119U003649, 0119U003647

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Личковська Олена Львівна
2. Olena L. Lychkovska

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8789-6310

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, буд. 69, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Марушко Юрій Володимирович
2. Yurii V. Marushko

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8066-9369

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сорокман Таміла Василівна
2. Tamila V. Sorokman

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7615-3466

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Буковинський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010971

Місцезнаходження: площа Театральна, буд. 2, Чернівці, 58002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Горленко Олеся Михайлівна
2. Olesya M. Horlenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2210-5503

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Няньковський Сергій Леонідович
2. Serhii Niankovskiyi

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0658-9253

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, буд. 69, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Добрянський Дмитро Олександрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Добрянський Дмитро Олександрович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Семен Марта Олегівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна